ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

2004 *2009*

Επιτροπή Νομικών Θεμάτων

2006/0135(CNS)

11.9.2008

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

της Επιτροπής Νομικών Θεμάτων

προς την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

σχετικά με την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία και για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε γαμικές διαφορές (COM(2006)0399 – C6-0305/2006 – 2006/0135(CNS))

Συντάκτης γνωμοδότησης(*): Carlo Casini

(*) Συνδεδεμένη επιτροπή – Άρθρο 47 του Κανονισμού

PA_Legam

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η πρόταση της Επιτροπής αφορά αποκλειστικά τον καθορισμό του Δικαστηρίου και του εφαρμοστέου νόμου σε περίπτωση υποβολής αίτησης διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού. Δεν αφορά λοιπόν την ακύρωση του γάμου ούτε το δικαίωμα διατροφής. Η πρόταση υποβάλλεται ως μερική τροποποίηση του ισχύοντος κανονισμού 2201/2003, το περιεχόμενο του οποίου είναι ευρύτερο, διότι αφορά και τις υποθέσεις ακύρωσης του γάμου, τις υποθέσεις γονικής μέριμνας και την αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων στους ίδιους τομείς στις διακρατικές σχέσεις.

Η εξεταζόμενη πρόταση αφορά κατ' ουσίαν τα λεγόμενα "διεθνή" ζευγάρια, τα ζευγάρια δηλαδή τα οποία έχουν διαφορετική ιθαγένεια ή κατοικία σε διαφορετικά κράτη. Η κυριότερη καινοτομία που εισάγεται από το νέο κανονισμό είναι η δυνατότητα των συζύγων να επιλέξουν το δικαστήριο στο οποίο θα προσφύγουν καθώς και τον εφαρμοστέο νόμο, αλλά αυτή η δυνατότητα επιλογής δεν είναι απεριόριστη. Η δυνατότητα υπάρχει μεταξύ δικαστηρίων και νόμων που έχουν μια αντικειμενική σχέση με τον εν λόγω γαμικό δεσμό. Σύμφωνα με την πρόταση, η σχέση αυτή συνίσταται ουσιαστικά στην κατοικία. Από εδώ προκύπτει ότι εάν δύο σύζυγοι έχουν μία και την αυτή ιθαγένεια και κατοικούν ανέκαθεν και οι δύο στο ίδιο κράτος, του οποίου έχουν την ιθαγένεια, δεν έχουν τη δυνατότητα επιλογής, διότι μπορούν να απευθυνθούν μόνο στους δικαστές του κράτους στο οποίο βρίσκονται και οι οποίοι εφαρμόζουν τη lex loci, ταυτόσημη με τη lex fori.

Γενικώς, η πρόταση φαίνεται εύλογη. Πράγματι, βρίσκεται σε απόλυτη συμφωνία με την ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων, που αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις ελευθερίες στις οποίες στηρίζεται η ευρωπαϊκή οικοδόμηση, και το σεβασμό της αυτονομίας των διαδίκων οι οποίοι επομένως μπορούν να επιλέγουν, εφόσον το επιθυμούν, σε ποιο δικαστή και σε ποιο νόμο θα αναθέσουν τη ρύθμιση της διακοπής του γαμικού δεσμού τους.

Ο εισηγητής θεωρεί πάντως ότι στην εν λόγω πρόταση πρέπει να γίνουν ορισμένες διορθώσεις, που θα της επιτρέψουν να γίνει αποτελεσματικότερη.

Κατ' αρχάς, πρέπει να διευκρινισθεί ότι η επιλογή των μερών θα μπορεί να αφορά μόνο το δικαστήριο και το νόμο ενός κράτους *μέλους*, καθώς και ότι, γενικότερα, βάσει της αρχής της επικουρικότητας, η εξεταζόμενη πρόταση δεν μπορεί να υποχρεώσει τις αρχές ενός κράτους, η νομοθεσία του οποίου δεν προβλέπει το διαζύγιο ή δεν αναγνωρίζει αυτόν τον τύπο γάμου, να απαγγείλουν τη λύση του.

Εξάλλου, στην πρόταση της Επιτροπής οι σύζυγοι μπορούν να επιλέγουν μια οποιαδήποτε από τις δωσιδικίες που απαριθμούνται από το άρθρο 3 του κανονισμού 2201/2003. Στην περίπτωση αυτή γίνεται άχρηστο το στενότερο κριτήριο του άρθρου 3α, στοιχείο β. Η απλούστερη τεχνικώς λύση θα ήταν η διαγραφή του κειμένου αυτού. Ωστόσο, από την πρόταση φαίνεται ότι προσανατολισμός της Επιτροπής είναι ο καθορισμός ενός δεσμού με τον εθνικό νόμο (lex fori), κατά τη στιγμή που παρέχεται στα μέρη η δυνατότητα να αποφασίζουν αυτόνομα για το δικαστή στον οποίο θα προσφύγουν. Το γεγονός αυτό γίνεται φανερό από το στοιχείο β. Εάν θέλουμε να διατηρηθεί το στοιχείο αυτό και να εναρμονισθεί το περιεχόμενό του με το άρθρο 3 (καθιστώντας ευρύτερη την αυτονομία των μερών), ο εισηγητής προτείνει την αναδιατύπωση ολόκληρου του άρθρου 3α. Εννοείται ότι εξακολουθεί να ισχύει και να εφαρμόζεται το άρθρο εφόσον δεν έχει γίνει χρήση της

ευχέρειας επιλογής του αρμόδιου δικαστηρίου.

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΕΣ

Η Επιτροπή Νομικών Θεμάτων καλεί την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να ενσωματώσει στην έκθεσή της τις ακόλουθες τροπολογίες:

Κείμενο που προτείνει η Επιτροπή	Τροπολογίες του Κοινοβουλίου
Τροπολογία 1 ΑΡΘΡΟ 1, ΣΗΜΕΙΟ 2 Άρθρο 3α, παράγραφος 1 (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003)	
1. Οι σύζυγοι μπορούν να συμφωνήσουν ότι ***ένα δικαστήριο ή*** τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους ***πρόκειται να*** έχουν δικαιοδοσία σε μεταξύ τους διαδικασία σχετικά με διαζύγιο ή δικαστικό χωρισμό υπό τον όρο ότι ***έχουν στενούς δεσμούς με το εν λόγω*** κράτος μέλος λόγω του γεγονότος ότι:	1. Οι σύζυγοι μπορούν να συμφωνήσουν ότι τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία σε μεταξύ τους διαδικασία σχετικά με διαζύγιο ή δικαστικό χωρισμό υπό τον όρο ότι ***υφίσταται στενή σχέση του γαμικού δεσμού τους με το επιλεγέν*** κράτος μέλος λόγω του γεγονότος ότι:
(α) ***ισχύει οποιοδήποτε από τα κριτήρια δικαιοδοσίας που απαριθμούνται στο άρθρο 3,*** ή	(α) ***οι σύζυγοι είχαν στο κράτος αυτό τη συνήθη κατοικία τους για τρία τουλάχιστον συνεχή έτη, υπό τον όρο ότι δεν έχει έκτοτε παρέλθει διάστημα μεγαλύτερο της τριετίας κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού***, ή
(β) ***πρόκειται για τον τόπο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής*** των συζύγων ***για μία ελάχιστη περίοδο τριών ετών***, ή	(β) ***στο κράτος αυτό βρίσκεται η τελευταία συνήθης κατοικία*** των συζύγων ***και ο/η εναγόμενος/ομένη εξακολουθεί να κατοικεί σε αυτό κατά το χρόνο της αίτησης,*** ή
(γ) ***ένας εκ των συζύγων είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους ή***, στις περιπτώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, έχει "domicile" του/της ***στην επικράτεια ενός εξ αυτών των δύο κρατών μελών.***	(γ) ***στο κράτος αυτό έχει τη συνήθη και την παρούσα κατοικία ο/η ενάγων/άγουσα σύζυγος από εξαμήνου τουλάχιστον, εφόσον είναι πολίτης του ίδιου κράτους, ή τουλάχιστον από ενός έτους εάν δεν είναι πολίτης του κράτους αυτού ή***, στις περιπτώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, έχει ***εκεί το*** "domicile"

	του/της, ***ή***
	(γα) ο γάμος τους τελέσθηκε στο εν λόγω κράτος μέλος.

Αιτιολόγηση

Η αναδιατύπωση του άρθρου 3α επιτρέπει μια ορθολογικότερη ιεράρχηση των κριτηρίων του δεσμού: παρατεταμένος χρόνος κατοικίας· έστω και σύντομη κατοικία, υπό την προϋπόθεση ότι είναι η τελευταία και είναι επίσης η σημερινή κατοικία του/της εναγόμενου/εναγομένης· η σημερινή κατοικία του ενάγοντος/ενάγουσας εφόσον έχει ορισμένη διάρκεια· ο τόπος τέλεσης του γάμου. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται κάθε αντίφαση μεταξύ των εν λόγω κριτηρίων, καθώς και μεταξύ των κριτηρίων αυτών και του άρθρου 3 του ίδιου κανονισμού που θα εξακολουθήσει να εφαρμόζεται εφόσον δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των μερών.

Τροπολογία 2
ΑΡΘΡΟ 1, ΣΗΜΕΙΟ 2
Άρθρο 3α, παράγραφος 2 (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003)

2. Μία συμφωνία περί δικαιοδοσίας ***πρέπει να διατυπώνεται εγγράφως και να υπογράφεται και από τους δύο συζύγους*** το αργότερο ***κατά*** τη στιγμή της προσφυγής στο δικαστήριο.	2. Μία συμφωνία περί δικαιοδοσίας ***μπορεί να συναφθεί και να τροποποιηθεί ανά πάσα στιγμή,*** το αργότερο ***όμως έως*** τη στιγμή της προσφυγής στο δικαστήριο. ***Η συμφωνία παράγει αποτελέσματα έως τον τελευταίο βαθμό κρίσης.***
	Η συμφωνία αυτή διατυπώνεται εγγράφως, χρονολογείται και υπογράφεται και από τους δύο συζύγους. Εάν ο νόμος του κράτους μέλους στο οποίο ο ένας εκ των συζύγων έχει τη συνήθη κατοικία του κατά το χρόνο σύναψης της συμφωνίας προβλέπει πρόσθετες τυπικές προϋποθέσεις για παρόμοιες συμφωνίες, πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές. Εάν η συνήθης κατοικία των συζύγων βρίσκεται σε διαφορετικά κράτη μέλη, των οποίων η νομοθεσία προβλέπει πρόσθετες τυπικές προϋποθέσεις, η συμφωνία είναι έγκυρη, εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις της μιας των νομοθεσιών αυτών.
	Εάν η συμφωνία αποτελεί τμήμα γαμικού συμφώνου, πρέπει να πληρούνται οι τυπικές προϋποθέσεις του γαμικού αυτού

συμφώνου.

Αιτιολόγηση

Είναι σκόπιμο να διευκρινισθούν οι τυπικές προϋποθέσεις της συμφωνίας και οι συνέπειές της και να διατηρηθούν οι γενικοί κανόνες περί αρμοδιότητας σε περίπτωση κατά την οποία δεν υπάρχει συμφωνία.

Τροπολογία 3
ΑΡΘΡΟ 1, ΣΗΜΕΙΟ 5α (νέο)
Άρθρο 7α (νέο) (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003)

5α) Παρεμβάλλεται το ακόλουθο άρθρο:

"Άρθρο 7α

Forum necessitatis

Εάν το αρμόδιο κατά τον παρόντα κανονισμό δικαστήριο βρίσκεται σε κράτος μέλος το δίκαιο του οποίου δεν προβλέπει το διαζύγιο ή δεν αναγνωρίζει την ύπαρξη ή την εγκυρότητα του συγκεκριμένου γάμου, δικαιοδοτική αρμοδιότητα ανατίθεται:

α) στο κράτος μέλος της ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων· ή

β) στο κράτος μέλος στο οποίο είχε τελεσθεί ο γάμος."

Αιτιολόγηση

Ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να υποχρεωθεί να αναγνωρίσει ως γάμο, έστω και μόνο για να προβεί στη λύση του, μια πράξη που δεν αναγνωρίζεται ως τέτοια από τη νομοθεσία του. Επίσης, θα ήταν αντίθετο προς την αρχή της επικουρικότητας να επιβληθεί στο δικαστή κράτους μέλους του οποίου η νομοθεσία δεν προβλέπει την πράξη αυτή η υποχρέωση να απαγγείλει το διαζύγιο.
Εξάλλου, το διεθνές ζεύγος έχει δικαίωμα στην απαγγελία του διαζυγίου από ένα τουλάχιστον δικαστή της Ένωσης εφόσον ο γάμος διατηρεί οποιοδήποτε δεσμό με την επικράτεια της Ένωσης· επομένως, σε περίπτωση απουσίας επιλογής από τα μέρη, τα δικαστήρια του κράτους μέλους της ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων ή στο οποίο τελέσθηκε ο γάμος είναι αρμόδια επικουρικώς.

Τροπολογία 4
ΑΡΘΡΟ 1, ΣΗΜΕΙΟ 7
Άρθρο 20α, παράγραφος 1 (Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003)

1. Οι σύζυγοι μπορούν να συμφωνήσουν να καθορίσουν το εφαρμοστέο δίκαιο σε διαζύγιο και δικαστικό χωρισμό***. Μπορούν να συμφωνήσουν να καθορίσουν ένα από τα ακόλουθα δίκαια:***	1. Οι σύζυγοι μπορούν να συμφωνήσουν να καθορίσουν το εφαρμοστέο δίκαιο σε διαζύγιο και δικαστικό χωρισμό***, επιλέγοντας μεταξύ των δικαίων των κρατών μελών η σχέση των οποίων με τον γαμικό δεσμό προσδιορίζεται στο άρθρο 3α***.
(α) το δίκαιο του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων στο μέτρο που ένας εξ αυτών συνεχίζει να διαμένει εκεί·	
(β) το δίκαιο του κράτους ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων, ή, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, το δίκαιο του "domicile" ενός εκ των συζύγων·	
(γ) το δίκαιο του κράτους στο οποίο οι σύζυγοι διαμένουν από τουλάχιστον πέντε έτη·	
(δ) το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.	

Αιτιολόγηση

Το προτεινόμενο κριτήριο είναι ευρύτερο από αυτό της πρότασης της Επιτροπής, το οποίο αποκλείει το δίκαιο της κατοικίας μόνο του/της ενάγοντος/ενάγουσας ή μόνο του/της εναγομένου/εναγομένης (έστω και αν το δίκαιο αυτό, κατ' αρχήν, μπορεί να καταστεί εφαρμοστέο μέσω της επιλογής του δικαστή, σύμφωνα με το στοιχείο δ) του άρθρου 20α.

Τροπολογία 5
Άρθρο 1 – ΣΗΜΕΙΟ 7
Άρθρο 20α, παράγραφος 2
(κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003)

Κείμενο που προτείνει η Επιτροπή	*Τροπολογία*
2. ***Μία συμφωνία που καθορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο πρέπει να καταρτίζεται εγγράφως και να υπογράφεται και από τους δύο συζύγους το αργότερο κατά τη στιγμή της***	2. ***Για τον τύπο επιλογής, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 3α, παράγραφος 2.***

προσφυγής στο δικαστήριο.

Αιτιολόγηση

Η τροπολογία επιτρέπει την εξασφάλιση αντιστοίχισης μεταξύ του τύπου της συμφωνίας για την αναγνώριση της αρμοδιότητας και του τύπου της συμφωνίας για την επιλογή του εφαρμοστέου νόμου.

Τροπολογία 6
ΑΡΘΡΟ 1, ΣΗΜΕΙΟ 7
Άρθρο 20β, εισαγωγικό μέρος (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003)

Απουσία επιλογής σύμφωνα με το άρθρο 20α, το διαζύγιο ***και*** ο δικαστικός χωρισμός υπόκεινται στο δίκαιο του κράτους***:***	Απουσία επιλογής σύμφωνα με το άρθρο 20α, το διαζύγιο ***ή*** ο δικαστικός χωρισμός υπόκεινται***, κατά σειράν,*** στο δίκαιο του κράτους ***μέλους***:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Τίτλος	Εφαρμοστέο δίκαιο σε γαμικές διαφορές
Έγγραφα αναφοράς	COM(2006)0399 – C6-0305/2006 – 2006/0135(CNS)
Επιτροπή αρμόδια επί της ουσίας	LIBE
Γνωμοδοτική επιτροπή Ημερομ. αναγγελίας στην ολομέλεια	JURI 28.9.2006
Συνδεδεμέν-η(-ες) επιτροπ-ή(-ές) - Ημερομ. αναγγελίας στην ολομέλεια	15.2.2007
Συντάκτης γνωμοδότησης Ημερομηνία ορισμού	Carlo Casini 2.10.2006
Εξέταση στην επιτροπή	4.10.2007 19.12.2007
Ημερομηνία έγκρισης	9.9.2008
Αποτέλεσμα της τελικής ψηφοφορίας	+: 25 –: 0 0: 0
Βουλευτές παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Carlo Casini, Marek Aleksander Czarnecki, Bert Doorn, Monica Frassoni, Giuseppe Gargani, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Othmar Karas, Piia-Noora Kauppi, Klaus-Heiner Lehne, Katalin Lévai, Antonio Masip Hidalgo, Hans-Peter Mayer, Manuel Medina Ortega, Aloyzas Sakalas, Francesco Enrico Speroni, Jaroslav Zvěřina, Tadeusz Zwiefka
Αναπληρωτές παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Sharon Bowles, Vicente Miguel Garcés Ramón, Jean-Paul Gauzès, Gabriele Stauner, József Szájer, Jacques Toubon, Ieke van den Burg, Γεώργιος Παπαστάμκος
Αναπληρωτές (άρθρο 178, παρ. 2) παρόντες κατά την τελική ψηφοφορία	Victor Boştinaru, Renate Weber